

Dankwoord Visser- Neerlandiaprijs 2020 Amuz, Antwerpen, 30 september 2021

RIK VAN DAELE

Dames en heren,

Vóór het begin was er niets.

Dan hemel en aarde, licht en donker.

En dan schiep Hij het dier – vos en wolf –
en dan de mens.

In het begin was het woord.

En de mens bediende zich van de taal en vertelde verhalen.

En de mens schiep een vos die begiftigd was met taal en ratio.

Vos werd Reynaert.

En wolf werd Isengrijn, zijn ‘wapenbroeder’ en antipode.

Die literaire vos was onder de mensen in vele tijden en elke tijd kreeg
de Reynaert die hij verdiende. De mens keek in de spiegel en zag de
vos.

Die vos was in alle tijden anders: schurk, leugenaar, hypocriet,
moordenaar, schelm, goede huisvader, antiheld, trickster, hybride
held ... maar in elke tijd brandend actueel.

‘Vor Jahrhunderten hätte ein Dichter dieses gesungen? Wie ist das
möglich? Der Stoff ist ja von gestern und heute,’ schreef Goethe in 1794.

En ruim veertig jaar later schreef Joseph Bosworth over *Van den vos
Reynaerde*: ‘If it were the only interesting and valuable work existing

in old Dutch, it alone would fully repay the trouble of learning that language.’

Reynaert is meester van de taal, van de ‘scone tale’, vele eeuwen lang, tot vandaag de dag. Die lange *Nachlebung* beschrijven, en vossenspecialisten en vossenjagers samenbrengen, werd de missie van het Reynaertgenootschap. Vulgariserende teksten publiceren, maar ook wetenschappelijke bijdragen leveren aan het Reynaertonderzoek. Hoeveel auteurs er in die 33 jaar in de 34 jaargangen voor *Tiecelijn* hebben geschreven, hebben we niet geteld. Ze kwamen van over de hele wereld. Het nieuwste nummer opent met een bijdrage van de Amerikaanse jezuïet Greg Carlson, vertaald door Paul Wackers. Wat we wél precies weten: er staan 9650 pagina’s op onze papieren Tiecelijnteller. En dit alles zonder de wandel-, fiets- en bustochten, bijscholingen, lezingen, inleidingen, tentoonstellingen, boekprojecten, studentenuitwisselingen of de zittingen van de Orde van de Vossenstaart in de vorige en de nieuwe eeuw ...

In 1988 begon een Reynaertverhaal – of noem het een Reynaertproject – dat de naam *Tiecelijn* (naar de raaf uit het verhaal) kreeg. De ‘Nieuwsbrief voor reynaerdofielen’ groeide uit tot een lijvig jaarboek dat lezers bekoort in Nederland, Vlaanderen, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland, zelfs een in Japan ... Het begon met een gekopieerde nieuwsbrief van zestien pagina’s. De feitelijke vereniging Tiecelijn-Reynaert werd een vzw/stichting en ‘Reynaertgenootschap’ de naam. Marcel Ryssen (1927-2020), die dertig jaar voorzitter zou zijn, en Herman Heyse (1937-1992), waren de medestichters. En de redactie kreeg naam en faam binnen de Reynaertcommunity – een verbindende gemeenschap waar vriendschap en passie de sleutelwoorden waren en zijn. Wij hebben ondertussen honderden verhalen over vriendschap en anekdotes over België en Nederland (zoals de avond van 25 juni 1996 toen we samen naar de voetbalmatch België-Nederland keken na een live Reynaertradiodebat en -symposium naar aanleiding van ‘Radio 3 bezet de stad’ in de Bib van Sint-Niklaas). Het Reynaertgenootschap kent geen grenzen. Marcel

Ryssen stond met Tom Lanoye op het podium in Amsterdam, diverse leden namen deel aan de colloquia van de International Reynard Society in heel Europa. Society President Paul Wackers trad toe tot de redactie en ontmoette daar Erwin Verzandvoort, Hans Rijns, Mark Nieuwenhuis en Peter Everaers (het 'noorden'). Willy Feliers, Yvan De Maesschalck (onze toegewijde voorzitter), René Broens, Jef Janssens, Hilde Reyniers (onze ondervoorzitter en jarenlange steun en toeverlaat, websitebouwer en Facebookcontact), Willy Devreese en Luc Cocquyt (onze redactieleden-bureauredacteur) vertegenwoordigen het zuiden. Recent traden Pieter Malengier, Lianne Vroomen en Sofie Moors toe tot de redactie. Bestuur en redactie werden recent verjongd en er kwam ook een groter genderevenwicht. Lies Van Gasse blijft voor kunstwerken op de covers zorgen. Dank. Dank. Dank.

Mede in naam van onze voorzitter en de bestuursleden en leden van de algemene vergadering die ik nog niet heb genoemd, Maartje (De Wilde), Jan (Heyse), Staf (Van Daele) en Sander (Van Daele), wil ik alle redactieleden bedanken voor de vele inspanningen, voor het kwaliteitsvolle werk dat jaar na jaar wordt geleverd, zonder enige vergoeding, 'Amators', in de pure zin van het woord.

Dames en heren, een prijs ontvangen doet deugd. Dat merkten wij vorig jaar toen onze 'Reynaertlangeafstandswandelroute' na een grondige vernieuwing door de vzw Grote Routepaden werd bekroond als de 'Mooiste wandelroute van de Benelux 2020'. Dat was ook zo toen we in 2017 werden uitgeroepen tot Cultuurvereniging van Sint-Niklaas, of toen we recent vernamen dat ons jongste redactielid, Sofie Moors, een prijs voor wetenschapscommunicatie van de KVAB zal ontvangen in het Paleis der Natiën voor een project waarvan de eerste kiem rond onze bestuurstafel ontstond. Dat merkten we toen we in oktober 1992 in het Zeeuws-Vlaamse Kloosterzande de tweede 'Cultuurprijs Stekene-Hontenisse' ontvingen vanwege onze grensoverschrijdende inzet.

Vandaag ontvangen we de prijs der prijzen met betrekking tot grensoverschrijdend werken. De Visser-Neerlandiaprijs 2020 is een onderscheiding die ons tegelijk zeer nederig maakt én fier als een pauw. Wij willen medelaureaat Herman Engels feliciteren. Wij willen het ANV, de voorzitter, bestuursleden en juryleden bedanken voor deze prestigieuze onderscheiding. Dank gaat ook uit naar Joke Van den Brandt, Peter Holvoet-Hanssen, burgemeester van Sint-Niklaas Lieven Dehandschutter, Nelly Maes en prof. dr. Frits van Oostrom om ons aan te bevelen en ons waardig te achten om voor deze onderscheiding in aanmerking te komen en voor hun appreciatie van onze verwezenlijkingen. Bijzonder dankbaar zijn we dat Frits van Oostrom de laudatio uitsprak.

Dank zijn wij ook verschuldigd aan onze partners en gezinsleden. Bestuurs- en redactievergaderingen, brainstormdagen in Stekene, in Het Bonte Hert in Hulst, en zelfs Teamsvergaderingen ... waren niet te tellen. Zelf wil ik, in het bijzonder, mijn waardering uitspreken voor Els, een leven lang de onzichtbare en onvermoeibare kracht achter de schermen, voor Maria, Bea, Joeske, Marja, Anja en Dirk en vele andere sterke vrouwen en mannen en onze kinderen.

Dames en heren, deze Visser-Neerlandiaprijs bestaat niet alleen uit de eer, maar wij worden ook financieel gehonoreerd. Daartegenover staat ook een engagementsverbintenis, waarover we al vele keren samen zaten en ik met mevrouw Inneke Strouken digitaal overleg had. In 2022 en 2023 willen we werken aan een educatief project met een Reynaert-minikamishibai – een Japans verteltheatertje – met lesmateriaal voor het onderwijs, aan een rondreizende tentoonstelling van Reynaertkinderboeken en aan een Reynaertboek voor laaggeletterden. We willen een Antwerps Reynaertkabinet uit de collectie van het SteM Sint-Niklaas als Vlaams topstuk laten erkennen. We onderzoeken of de Reynaertmaterie op de Unescolijst van immaterieel cultureelerfgoed een plek verdient. En we plannen in 2023 een Reynaertcolloquium (bijvoorbeeld in Sint-Niklaas, dat dan voorzitter

is van het Intergemeentelijk Project Het Land van Reynaert, waar het Reynaertgenootschap adviseur is of in Antwerpen) met als thema's, 'Reynaert en oorlog/ideologie', 'Reynaert en censuur' en/of 'Reynaert en de 'scone tale', leugen en fake news'.

U ziet het: de korf is rijkelijk gevuld. 2023 wordt in elk geval een jaar om naar uit te kijken, onder andere, en vooral naar het nieuwe standaardwerk over de *Reynaert* van Frits van Oostrom.

Bij het einde van dit dankwoord willen wij aan de nieuwe voorzitter van het ANV, Jan Lonink, en aan professor Frits van Oostrom ons nieuwe jaarboek in primeur overhandigen, zelfs nog voor het 'eerste' exemplaar op zondag 14 november in Sint-Niklaas wordt uitgereikt aan een van de kinderen van Wim De Cock (1932-2020), die jarenlang onze omslagillustratie creëerde. U allen wil ik vragen om binnenkort onze vernieuwde interactieve website open te klikken, waar u zonder betaalmuur ons nieuwste nummer met als thema 'Verzamelingen' zult ontdekken.

Jaarboek en webstek zijn het resultaat van vriendschap en vooral van passie voor taal en literatuur en voor een vos die ons onder en boven de grens – die er voor ons geen is – al eeuwen in zijn greep houdt.

Ik dank u.

De laudatio van Frits van Oostrom werd gepubliceerd in *Neerlandia*, 125 (2021) 4, p. 4-7 en op <https://www.anv.nl/tijdschrift/inhoudsopgaven/2021-4/visser-neerlandiaprijs-voor-het-reynaertgenootschap/>.
